

“O‘ZBEKISTONNING ENG YANGI TARIXI” FANINI O‘QITISHDA INTERAKTIV PLATFORMALAR VA MULTIMEDIA VOSITALARIDAN FOYDALANISH

Tursunova Gulnoza Muminovna

Andijon davlat pedagogika instituti Tarix kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada oliy ta'lim muassasalarida “O‘zbekistonning eng yangi tarixi” fanini o‘qitishda interaktiv platformalar va multimedia vositalaridan foydalanishning ilmiy-metodik asoslari yoritiladi. Raqamli ta'lim sharoitida tarixiy bilimlarni faqat matn orqali emas, balki xarita, hujjat, audio-video material, virtual taqdimot, onlayn muhokama va testlar orqali o‘zlashtirish zarurligi asoslanadi. Maqolada Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams, Padlet, Mentimeter, Kahoot, Quizizz, Canva va interaktiv xaritalar kabi vositalarning didaktik imkoniyatlari tahlil qilinib, ularni seminar, amaliy mashg‘ulot va mustaqil ta'limda qo‘llash bo‘yicha metodik tavsiyalar beriladi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekistonning eng yangi tarixi, interaktiv platforma, multimedia, raqamli ta'lim, tarix o‘qitish metodikasi, axborot texnologiyalari, oliy ta'lim.

Abstract. The article discusses the methodological foundations of using interactive platforms and multimedia tools in teaching the course “The Most Recent History of Uzbekistan” in higher education. It substantiates the need to integrate digital resources, online discussions, multimedia materials and formative assessment tools into history lessons. The article also provides practical recommendations for using learning management systems, digital storytelling tools and interactive assessment platforms.

Keywords: modern history of Uzbekistan, interactive platform, multimedia, digital education, history teaching methodology, information technologies, higher education.

KIRISH Bugungi oliy ta'lim jarayonida tarix fanlarini o‘qitish mazmunan yangilanib, talabaning mustaqil izlanishi, tanqidiy fikrlashi va tarixiy manbalar bilan ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga yo‘naltirilmoqda. “O‘zbekistonning eng yangi tarixi” fani mamlakatimiz mustaqillik davri, davlat boshqaruvi, ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar, tashqi siyosat, ta'lim va ma'naviy hayotdagi o‘zgarishlarni o‘rganishga xizmat qiladi. Mazkur fan zamonaviy voqelik bilan bevosita bog‘liq bo‘lgani sababli uni an'anaviy ma'ruza bilan cheklash yetarli emas; talaba raqamli manba, statistik jadval, arxiv hujjati, fotolavha, videoxronika, elektron xarita va interaktiv topshiriqlar orqali mavzuni faol o‘zlashtirishi lozim.

O‘zbekiston Respublikasining “Ta'lim to‘g‘risida”gi qonunida ta'lim tizimining uzluksizligi, ochiqligi, sifatga yo‘naltirilganligi hamda ta'lim oluvchilarning intellektual salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi sharoitlarni yaratish g‘oyalari belgilangan [1]. “Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasida esa barcha sohalar, jumladan, ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish va raqamli infratuzilmani rivojlantirish muhim vazifa sifatida ko‘rsatilgan [2]. Demak, tarix fanini o‘qitishda interaktiv platformalar va multimedia vositalarini joriy etish nafaqat metodik ehtiyoj, balki mamlakatdagi ta'lim siyosatining amaliy ifodasidir.

Maqolaning maqsadi — “O‘zbekistonning eng yangi tarixi” fanini o‘qitishda interaktiv platformalar va multimedia vositalaridan foydalanish imkoniyatlarini tahlil qilish, ularning samarali qo‘llanish yo‘llarini metodik jihatdan asoslash va oliy ta'lim amaliyoti uchun tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotda tahlil, taqqoslash, umumlashtirish, pedagogik kuzatish va metodik loyihalash usullaridan foydalanildi.

INTERAKTIV PLATFORMALARNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Interaktiv platforma o‘qituvchi va talaba o‘rtasidagi muloqotni raqamli muhitda tashkil etuvchi, topshiriq berish, muhokama olib borish, nazorat qilish va natijalarni tahlil etishga imkon beruvchi vositadir. Oliy ta'limda bunday

platformalar talabani darsga tayyorgarligini oldindan nazorat qilish, mustaqil ishlarni tizimli joylashtirish, manbalarni bir markazda jamlash va baholashning shaffofligini ta'minlashga xizmat qiladi. Masalan, Moodle yoki Google Classroom orqali mavzu bo'yicha ma'ruza matni, slayd, video, test va qo'shimcha manbalar joylashtiriladi; Microsoft Teams yoki Zoom orqali masofaviy seminar, guruhli muhokama va prezentatsiya tashkil etiladi.

UNESCOning raqamli ta'lim bo'yicha tavsiyalarida texnologiya ta'lim sifatini oshirishi mumkinligi, biroq u pedagogik maqsadga mos, adolatli va barqaror qo'llangandagina samarali bo'lishi ta'kidlanadi [4]. Shu nuqtayi nazardan, interaktiv platforma o'qituvchining o'rnini bosadigan vosita emas, balki tarixiy tafakkurni shakllantirish jarayonini boyituvchi muhitdir. O'qituvchi platformadan foydalanishda dars maqsadi, mavzu mazmuni, talabalarning tayyorgarlik darajasi va baholash mezonlarini aniq belgilashi zarur.

“O‘zbekistonning eng yangi tarixi” fanida interaktiv platformalar quyidagi vazifalarni bajaradi: birinchidan, tarixiy jarayonlar bo'yicha manbalarni tezkor tarqatadi; ikkinchidan, talabalarni savol-javob va forumlarda faol ishtirok etishga undaydi; uchinchidan, oraliq nazoratni test, esse, infografika yoki loyiha shaklida tashkil etadi; to'rtinchidan, talabani o'zlashtirish dinamikasini kuzatish imkonini beradi. Xususan, Kahoot yoki Quizizz yordamida mustaqillik yillaridagi islohotlar, Prezident farmonlari, davlat ramzlari, konstitutsiyaviy o'zgarishlar va tashqi siyosat yo'nalishlari bo'yicha tezkor testlar o'tkazish mumkin. Mentimeter yordamida “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasining tarixiy ahamiyati nimada?” kabi savollar asosida talabalar fikri real vaqt rejimida umumlashtiriladi.

MULTIMEDIA VOSITALARINING TARIX TA'LIMIDAGI O'RNI

Multimedia vositalari matn, tasvir, ovoz, animatsiya, video va interaktiv elementlarni birlashtirgan didaktik resurslar majmuasidir. Tarix fanida multimedia, avvalo, tarixiy voqeani ko'rish, eshitish, taqqoslash va izohlash imkonini beradi. Masalan, 1991-yil mustaqillikning e'lon qilinishi, 1992-yil Konstitutsiyaning qabul qilinishi, 2017-yildan keyingi ma'muriy islohotlar yoki xalqaro hamkorlik

jarayonlari haqida videoxronika, xarita va statistik diagrammalar asosida dars tashkil etish talabada mavzuni yaxlit idrok qilishga yordam beradi.

OECD raqamli ta'lim resurslarini statik va dinamik shakllarga ajratadi: elektron darslik, video va maqolalar statik resurs bo'lsa, test, o'yin, simulyatsiya va moslashuvchan interaktiv muhitlar dinamik resurs sifatida talaba faolligini oshiradi [5]. Bu yondashuv tarix fanida ham muhimdir. Chunki “O‘zbekistonning eng yangi tarixi” kursi faqat faktlarni yodlashdan iborat bo‘lmay, voqealar sabab-oqibatini tahlil qilish, islohotlarning davriy xususiyatlarini anglash va tarixiy xulosalar chiqarishni talab etadi.

Multimedia vositalaridan foydalanishda manbaning ishonchliligi, ilmiy xolislik, mualliflik huquqi va axborot madaniyatiga rioya qilish alohida ahamiyatga ega. O‘qituvchi videolavha yoki infografikani darsga kiritishdan avval uning manbasini, sanasini, muallifini va mavzuga mosligini tekshirishi kerak. Ayniqsa, eng yangi tarix mavzularida internetdagi turli talqinlar uchrashi sababli talabalarga manbani tanqidiy baholash mezonlari o‘rgatilishi lozim: fakt va fikrni farqlash, rasmiy hujjatga murojaat qilish, statistik ma'lumotni solishtirish, tarixiy voqeani davr kontekstida izohlash.

MAVZULAR BO‘YICHA METODIK QO‘LLASH MODELI

Interaktiv platformalar va multimedia vositalarini samarali qo‘llash uchun dars uch bosqichda loyihalanadi. Birinchi bosqich — tayyorgarlik bosqichi bo‘lib, unda o‘qituvchi platformaga mavzu rejasi, asosiy adabiyotlar, qisqa video, elektron xarita va savollarni joylashtiradi. Talabalar darsdan oldin material bilan tanishadi hamda forumda kamida bitta savol yoki izoh qoldiradi. Bu “flipped classroom”, ya'ni teskari ta'lim modeliga yaqin bo‘lib, auditoriyada faqat ma'ruza tinglash emas, balki tahlil va muhokama qilish imkonini beradi.

Ikkinchi bosqich — auditoriya yoki onlayn mashg‘ulot bosqichi. Bu jarayonda o‘qituvchi qisqa kirishdan so‘ng guruhlarini kichik jamoalarga ajratadi. Masalan, “O‘zbekistonning xalqaro maydondagi o‘rni” mavzusida bir guruh rasmiy hujjatlar bilan, ikkinchi guruh statistik ma'lumotlar bilan, uchinchi guruh

ommaviy axborot vositalaridagi materiallar bilan ishlaydi. Natijalar Padlet, Jamboard yoki Canva orqali umumlashtiriladi. Bunday yondashuv talabalarda dalil asosida fikrlash, jamoada ishlash, prezentatsiya qilish va tarixiy xulosa chiqarish kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Uchinchi bosqich — refleksiya va baholash bosqichi. Dars yakunida talabalarga Quizizz yoki Google Forms orqali qisqa test beriladi, shuningdek, “bugungi mavzudan olgan uchta xulosam” shaklida yozma refleksiya topshiriladi. Baholashda faqat to‘g‘ri javoblar soni emas, balki manbadan foydalanish, dalil keltirish, mantiqiy izchillik va tarixiy tushunchalarni qo‘llay olish mezonlari inobatga olinadi. 2022—2026-yillarga mo‘ljallangan Taraqqiyot strategiyasida inson kapitalini rivojlantirish va ta’lim sifatini oshirish vazifalari belgilanganligi ham tarix ta’limida kompetensiyaviy yondashuvni kuchaytirishni talab qiladi [3].

AMALIY TAVSIYALAR

Birinchi tavsiya — har bir mavzu uchun raqamli resurslar bankini shakllantirish. Unda rasmiy hujjatlar, elektron maqolalar, xaritalar, videolar, prezentatsiyalar va testlar tartib bilan joylashtiriladi. Masalan, “Mustaqillikning dastlabki yillari”, “Konstitutsiyaviy islohotlar”, “Yangi O‘zbekiston davri”, “Tashqi siyosat va xalqaro hamkorlik”, “Ta’lim sohasidagi islohotlar” kabi bo‘limlar bo‘yicha alohida papkalar tuzilsa, talabaning mustaqil ta’limi ancha yengillashadi.

Ikkinchi tavsiya — multimedia materiallaridan maqsadli foydalanish. Darsga kiritilayotgan har bir video yoki infografika aniq savolga xizmat qilishi kerak. Masalan, videoni shunchaki namoyish etish emas, balki undan keyin “voqea qaysi tarixiy sharoitda yuz berdi?”, “qaysi islohot bilan bog‘liq?”, “bugungi rivojlanish jarayoniga qanday ta’sir ko‘rsatdi?” kabi tahliliy savollar berilishi lozim.

Uchinchi tavsiya — interaktiv baholashni joriy etish. Test platformalari talabaning bilimini tezkor aniqlashga yordam beradi, biroq yakuniy baholashda esse, loyiha, elektron taqdimot va manba tahlili ham qo‘llanishi zarur. UNESCO texnologiya ta’limda natijaga xizmat qilishi, texnik vosita esa pedagogik maqsadni

soya ostida qoldirmasligi kerakligini qayd etadi [4]. Shu sababli baholash tizimi tarixiy tafakkur, tanqidiy yondashuv va mustaqil xulosa chiqarish qobiliyatini o‘lchashi kerak.

To‘rtinchi tavsiya — o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasini muntazam oshirish. Interaktiv platformalar imkoniyatidan samarali foydalanish uchun o‘qituvchi nafaqat texnik ko‘nikmaga, balki raqamli pedagogika, axborot xavfsizligi, akademik halollik va mualliflik huquqi bo‘yicha ham bilimga ega bo‘lishi zarur. Yevropa Ittifoqining 2021—2027-yillarga mo‘ljallangan Raqamli ta’lim harakatlar rejasida ham sifatli, inklyuziv va ochiq raqamli ta’lim muhitini yaratish asosiy yo‘nalishlardan biri sifatida ko‘rsatilgan [6].

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, “O‘zbekistonning eng yangi tarixi” fanini interaktiv platformalar va multimedia vositalari asosida o‘qitish tarixiy bilimlarni chuqurroq o‘zlashtirish, talabalarni mustaqil izlanishga yo‘naltirish hamda tarixiy jarayonlarga tahliliy munosabatni shakllantirishga xizmat qiladi. Raqamli vositalar darsni ko‘rgazmali, muloqotga boy va natijador qiladi; biroq ular o‘qituvchining ilmiy-metodik rahbarligi bilan uyg‘unlashgandagina haqiqiy samara beradi.

Shu bois oliy ta’limda tarix fanlarini raqamlashtirish jarayoni faqat platforma tanlash yoki video qo‘yish bilan cheklanmasligi kerak. U fan mazmuni, o‘quv natijalari, baholash mezonlari va talabaning mustaqil faoliyati bilan uzviy bog‘langan kompleks metodik tizim sifatida qaralishi lozim. Mazkur yondashuv “O‘zbekistonning eng yangi tarixi” fanining tarbiyaviy, ilmiy va amaliy ahamiyatini kuchaytirib, zamonaviy raqamli jamiyat talablariga mos tarixiy tafakkurga ega mutaxassislarni tayyorlashga yordam beradi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-637-son, 23.09.2020. Lex.uz: <https://lex.uz/docs/-5013007> (murojaat sanasi: 24.04.2026).

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari

to‘g‘risida”gi Farmoni. PF-6079-son, 05.10.2020. Lex.uz: <https://lex.uz/docs/-5030957> (murojaat sanasi: 24.04.2026).

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022—2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. PF-60-son, 28.01.2022. Lex.uz: <https://lex.uz/docs/-5841063> (murojaat sanasi: 24.04.2026).

4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. — Toshkent: “O‘zbekiston” 2021

5. Murtazayeva R.H., Yermetov A.A., Odilov A.A. va boshqalar. O‘zbekistonning eng yangi tarixi. — Toshkent, 2024.

6. Ergasheva Yu.A. O‘zbekistonning eng yangi tarixi. Darslik. — Toshkent, 2024.

7. Choriyev N.X. O‘zbekistonning eng yangi tarixi. O‘quv qo‘llanma. — Termiz, 2023.

**АБУ ҲАСАН САҒОНИЙ ИЛМИЙ ФАОЛИЯТИ
 (“САҲИҲУЛ БУХОРИЙ”НИНГ “БАҒДОДИЙ” НУСХАСИ
КОДИКОЛОГИК ТАВСИФИ)**

И.Даурбекова, И.Қушшақов

Имом Бухорий халқаро илмий-тадқиқот

маркази илмий ходимлари

Аннотация

Мақолада мовароуннаҳрлик муҳаддис, каломшунос, тилишунос аллома Абу Ҳасан Сағонийнинг ҳаёти, илмий мероси ва “Бағдодия” (“Сағоний”) нусхасининг аҳамиятли жиҳатлари ёритилган. Шунингдек, “Бағдодия” (“Сағоний”) қўлёзма ҳошиясида келган тарихий сана, изоҳларга кодикологик тавсиф берилган.

Annotation

The article analyses significant features of the "Baghdadi" ("Sagani") copy as well as the life and scientific legacy of the Movarounnahr-born muhaddith, lexicographer, and linguist Abu Hassan Sagani. In addition, the codicological